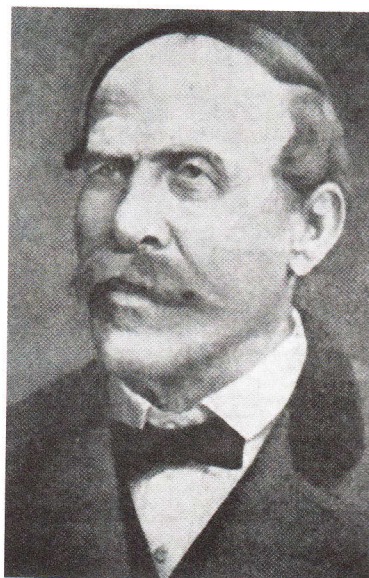

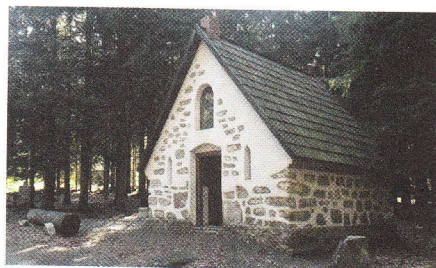
Karel Daniel Gangloff (1809–1879)

Další téměř zapomenutou osobností spojenou s Rožmitálem je Karel Daniel Gangloff, dlouholetý lesmistr na tamním arcibiskupském velkostatku. Ve volném čase vymyslel celou řadu různých přístrojů. Už za svého života byl nazýván českým Archimédem. Českým i přesto, že jeho otec pocházel z Alsaska a matka z Bavorska. Narodil se v Praze, kde také absolvoval jednoroční kurz při tamní polytechnice. Přesto se tento technicky nadaný mladík rozhodl pro lesnické povolání. Roku 1830 se s dobrým prospěchem podrobil lesnické zkoušce a obdržel výuční list. Prvním působištěm se mu o rok později stal právě Rožmitál, kde nastoupil dvaadvacetiletý Gangloff jako písař lesního úřadu. Učarován místními lesy o tom roku 1870 v pamětní knize štěrbinského revíru píše:

Vzpomínám s opravdovým potěšením mohutných porostů, které zdobily zejména lesní oddělení Průsek a Kobylí hlavu, když jsem v roce 1831 vstoupil do služby na rožmitálské panství. Lidskou rukou neporušená příroda se tu představovala velkolepostí vzrůstu a mocně působila na člověka. Oddělení Průsek... bývalo rozlehlou loukou, ležící tehdy v pralese 200- až 300letém, který se rozprostíral na ploše větší než 100 jiter (57,5 ha). Tento prales se táhl od Třemšína a Křemele do štěrbinského polesí přes Kobylí hlavu a navazoval zde na krásný porost zvaný Dlouhá leč.

Čáka, Jan. *Brdské toulání*. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1983

V těsné blízkosti Gangloffova kříže stojí tato Třemšinská bouda z poloviny 19. století. Původně možná kaple, později útulna či lesnická bouda.

Není divu, že mladého Gangloffa brdské lesy uchvátily. Vždyť někteří velikáni měli v průměru téměř dva metry (podobně jako Svatohorský dub) a byli jen o deset metrů nižší než Petřínská rozhledna.

Nenáročná písařská funkce umožňovala pilnému mladíkovi ve volném čase dále studovat. Postupně skládal jednu zkoušku za druhou. S výborným prospěchem tak v roce 1837 získal titul lesního inženýra. Jeho brdské opojení však netrvalo dlouho. Po dvou letech byl přeložen na jiné působiště. Natrvalo se do Rožmitálu vrátil až roku 1864. To už mu bylo pětapadesát. Přesto byl stále plný energie. Tento třemšínský pobyt se tak stal vrcholem jeho odborného života: arcibiskupské lesy proměnil ve vzorně vedený podnik, na který se jezdili dívat lesníci z celých Čech. A spatřili tu něco dosud nevídaného: rožmitálské lesy protínala šachovnicová síť rozdělovacích průseků, která členila jednotlivá lesní oddělení. A důsledek? Žádné polomy, zdravý les i lovná zvěř. Také potoky dostaly nová koryta, aby mohly svádět vodu do železářských závodů.

Při tom všem si přemýšlivý Gangloff ještě našel čas na své vynálezy, které usnadnily a urychlily lidem práci. A nebylo jich málo. V roce 1838 sestrojil pro usnadnění taxačních prací (zjišťování parametrů lesních porostů) dendrometr, kterým mohl změřit průměr stromu v libovolné výšce. V roce 1856 zkonstruoval přístroj na měření ploch (planimetr) na mapových podkladech pro lesní hospodářské plány. Využil v něm principu postupné přeměny složitých mnohoúhelníků v trojúhelníky. Později planimetr ještě vylepšil a upravil pro metrickou soustavu, která byla v Rakousku-Uhersku

Gangloffova kapesní buzola kombinovaná se slunečními hodinami (uvnitř chybí stříelka)

zavedena roku 1876. Toto jeho světově unikátní řešení následně využili další konstruktéři planimetrů. V roce 1856 získal patent na stroj pro výrobu šindelů (tzv. šindelka), které se tehdy používaly jako dřevěná střešní krytina místo dnes používaných tašek. Stroj měl později velký úspěch, byl na různých výstavách (Praha, Vídeň – stříbrná medaile). Na mezinárodní průmyslové výstavě v belgickém Namuru byl dokonce oceněn zlatou medailí. Šindelka sestávala z několika okružních pil a rotačního hoblíku. Výroba šindelů byla zřízena nedaleko hráze rybníka Obžera (mezi Starým Rožmitálem a Věšínem) v blízkosti dnes již neexistující vysoké pece. V době největšího rozmachu se tu ročně vyrábělo až milion kusů šindelů ročně. Bohužel vše, včetně strojního zařízení, zničil požár v roce 1922. Dalším jeho vynálezem byl přístroj, který umožňoval převod délek měřených po svahu pásmem na délku vodorovnou (1860). Přístroj pracoval v rozsahu 1,8–18 m. Následujícími třemi vynálezy se opět vrátil k výrobkům ze dřeva. Roku 1876 to byl stroj na výrobu zápalkových dřivek. Jeho hlavní částí bylo vodorovně se otáčející kolo (karusel) s noži a hoblíčky po obvodě. Na obvod kola se také zakládaly špalíčky dřeva. Hotová zápalková dřívka a odpad padaly odděleně do zásobníků. Při deseti otáčkách za minutu dovedl zhotovit více než milion zápalkových

Zde, asi 3,5 km jihozápadně od Hutí pod Třemšínem, kdysi stával dvě stě let starý buk. V roce 1869 pod ním nechal Gangloff na žulovém podstavci postavit tento litinový kříž.

Gangloffův hrob na starorožmitálském hřbitově

dřívěk za hodinu! O rok později vymyslel na podobném principu stroj na výrobu tužkových dřívěk a stroj na výrobu dřevěných floků do bot (asi 1,5 cm dlouhá dřívka, kterými se podobně jako hřebíky připevňovaly podešve bot). A takto by se mohlo dále pokračovat. Je politováníhodné, že v archivu Národního technického muzea ještě po stu letech není zpracována Gangloffova pozůstalost, mezi jinými i s dvanácti patentními listinami.

m hřbitově